

Konstjakten – vänskap

Vänskap är viktigt för nästan alla människor, både barn och vuxna, unga och gamla. Den kan göra en glad och lugn eller sprallig och busig. Men den kan också göra en ledsen, eller arg. Vänskap kan göra ont, kanske om en kompis sagt något dumt eller hellre är med någon annan. Då är det lätt att känna sig bortvald och kanske svartsjuk. Att vara utanför är svårt; att inte få vara med, eller att inte tycka det är roligt att göra samma sak som de andra gör.

Kompisar kan få en att känna sig glad och trygg för att det finns någon att lita på, prata med och hitta på saker tillsammans med. Men ibland kan en vara för blyg för att gå fram och lära känna någon och bli kompis. En del har många kompisar, andra några stycken och en del ingen. Alla har någon gång upplevt hur det är att känna sig ensam. Då är det viktigt för den som redan har kompisar att låta den som är ensam vara med.

Det finns olika sorters vänskap. Vissa är bästa vänner och träffas nästan hela tiden, andra pratas bara vid ibland. En vän kan också vara ett syskon eller en vuxen, som finns i din närhet. Vänner kan vara i alla åldrar, lika gamla som du, äldre eller yngre.

För det mesta är det skönt att ha en kompis, men det finns också tillfällen då det känns bra att vara ensam en stund. Andra gånger kan det kännas jättejobbigt att vara ensam, då blir längtan efter en vän jättestark. Skolgården och rasten kan bli både rolig och hemsk beroende på kompisar.

Det finns många konstverk som avbildar olika typer av vänskap.

I den här konstjakten ska vi leta vänner i konsten!

[Öppna "Sök i samlingen" \(instruktion bifogas\)](#)

Första sökordet: Frukost

- Välj bilden där flera människor äter frukost inomhus.

*Hugo Birger – Skandinaviska konstnärernas frukost i Café Ledoyen, Paris.
Fernissningsdagen 1886*

I den här målningen har konstnären Hugo Birger målat flera av sina vänner när de träffas och äter frukost. De sitter på ett café i Paris. Samma dag öppnades en stor konstutställning som kallades för "Salongen" där flera av dem ställde ut sin konst. Det är nästan 150 år sedan som målningen gjordes. Vid den här tiden satt de flesta konstnärer inomhus när de arbetade. De målade ofta sådant som redan hänt, historiska händelser, eller sådant som de lärt sig om i kyrkan, religiösa berättelser. Men nu ville många konstnärer istället börja sitta utomhus och måla. De ville vara där de kunde se på något och måla av. Och de tyckte det var lättare att fånga känslan på platsen om de satt just där, samtidigt som de målade.

Många konstnärer under 1800-talet åkte till Paris för att utbilda sig. De reste från t.ex. Sverige, Norge, Danmark eller Finland. Det är länder som ligger nära varandra och där språken är ganska lika, eller som i Finland där många pratar svenska. Kanske kändes det extra viktigt att umgås, och vara vänner med andra som talade samma, eller ett liknande språk när de kom till ett nytt land? Vad tror du? Ibland kan kompisar vara extra viktigt när saker är nya och främmande. Då kan det kännas tryggt att ha varandra.

Nu ska vi på jakt efter en annan konstnär som också var i Paris vid ungefär samma tid som Hugo Birger!

Sökord: Storebror

Harriet Backer – Storebror spelar

I den här målningen spelar en storebror piano för sin lillasyster. Barnen är konstnärens syskonbarn, och konstnären själv hette Harriet Backer. Hon ställde ut sin konst första gången på Salongen som du läste om i det förra konstverket du sökte upp. Harriet Backer reste också till Paris för att lära sig måla. Kanske var hon kompis med någon av dem som äter frukost i den första målningen! Hon hade två systrar, en utbildade sig till pianist och en till sångerska. De levde runt sekelskiftet 1800-1900. På den tiden skulle kvinnor gifta sig och skaffa barn och inte arbeta utanför hemmet. Harriet valde trots det att fortsätta arbeta med sitt måleri. Men systemen, som utbildat sig till sångerska, gifte sig och slutade sjunga. Det är hennes barn vi ser på bilden.

Alla har inte syskon. Det kan vara skönt att vara själv ibland. Men vissa som är ensam barn önskar sig syskon. Syskon kan vara både kompisar och jättejobbiga. De kan både bevara och avslöja dina hemligheter, vara jätteroliga att umgås med eller sjukt störiga. Låna ut sina saker till dig eller ta dina utan att fråga. Ibland delar syskon samma föräldrar. Andra gånger får de nya, när familjer ändrar på sig, och flyttar isär eller ihop. Kompisar som inte är ens syskon kan bli så nära vänner att det känns som att de är ens syskon, som att ni hör ihop. Har du syskon? Eller någon kompis som känns som ett syskon? Hur är det?

Nu är det dags att spåra upp ett verk med två personer som kan vara både syskon, eller vänner!

Sökord: Pedersen

- Välj bilden med tre personer som sitter och leker

Viggo Pedersen – Tre vänner

Ser du vad de tre personerna i målningen gör? Det ser ut som att de sitter och leker med några små figurer, kanske är det små djur i trä. Två barn är med, ett äldre och ett lite yngre, som sitter i knäet på en äldre dam. Hon har gammaldags kläder. Kanske är hon en vän till familjen eller en släkting, kanske mormor eller farmor. Tavlan med pojkarna och damen heter Tre vänner och är målad av en dansk konstnär som heter Viggo Pedersen. Han har målat i en stil som kallas realism. Då vill konstnären måla som det verkligen ser ut. Utan att göra det finare eller mer spännande eller ändra den på något sätt. Som ett fotografi.

Solen lyser in genom fönstret och på krukväxten i bakgrunden. Ljuset är varmt och det verkar vara lugnt och mysigt i bilden. Viggo Pedersen tyckte att färger var viktiga, och att de skulle hjälpa till att uttrycka känslan i bilden. Hur tycker du att färgerna i bilden känns? Bidrar de till stämningen? Vad kan färger göra med en målning, kan olika färger förmedla olika känslor?

I målningen har de tre vännerna olika åldrar, en är mycket gammal och två är barn. Har du någon vän som är gammal? Vad kan det vara för skillnad på att vara vän med en äldre person mot att vara vän med en i samma ålder? Behöver äldre människor också vänner? Vad tror du äldre människor hittar på när de gör saker tillsammans?

I nästa sökord ska vi inte leta färg, utan efter ett verk i svart och vitt!

Andra sökordet: Madicken

- Välj bilden som innehåller fyra personer.

Ilon Wikland – Ger du dig, frågar Madicken

Det här är en teckning ritad med svart tusch. Konstnären som gjort den heter Ilon Wikland och hon har gjort bilderna till flera av Astrid Lindgrens böcker. Den här teckningen föreställer Madicken när hon slåss med Mia som kallas för "Lus-Mia". De går i samma klass men är inte kompisar.

Madicken är född i ett rikt hem. Hon har hela och rena kläder, alltid mat hemma och föräldrar som tar bra hand om henne. Mia är fattig och smutsig, med gamla och trasiga kläder. Hennes familj har det ofta svårt och de har inte alltid någon mat. Madicken tycker att "Lus-Mia" är den dummaste ungen i hela skolan. Mia tycker att Madicken är kaxig och dryg. Säkert är det svårt för Madicken att förstå att hon har massa saker som Mia jättegärna skulle vilja ha, men inte kan få.

Varför är det ibland så viktigt att ha vissa saker eller kläder för att få vara med? Och varför kan det vara svårt för två väldigt olika personer att bli vänner? Måste det vara så?

I slagsmålet på bilden slår Mia till Madicken så att hon börjar blöda. Men i nästa bok försvarar Madicken Mia när hon hamnar i knipa. Historien om Mia och Madicken utspelar sig för mer än 100 år sedan. På den tiden fick lärarna slå eleverna som straff om de gjort något som de inte fick. Mia fick stryk för att hon stulit pengar från läraren, men Madicken ställer sig på Mias sida. För pengarna hade Mia köpt godis, som hennes familj inte hade råd att köpa. Efter skolan bjöd Mia Madicken på de sista godisarna som var kvar. Ibland kan en bli vän med någon som en först inte gillade. Har du upplevt något liknande någon gång? Hur var det?

Vi ska titta mer på olikheter och likheter när du klurat ut nästa verk!

Sökord: Öde

- Välj en svart-vit bild, längst till vänster

Lars Arrhenius – ÖDE

I bilden syns en pratbubbla mot en tegelvägg, och det står: "Varför är jag inte som alla andra?" Konstnären som gjort den heter Lars Arrhenius och han har gjort en hel serie med likande bilder. De föreställer människors tankar under natten. Ibland är det på natten de stora funderingarna kommer. När det är dags att sova. Eller när det inte går att sova. Eller när du vaknar mitt i natten och inte kan somna om. När det är alldeles tyst och alla andra sover och det finns tid att tänka. Då kan glada tankar komma, saker du önskar eller ser fram emot. Eller mörkare tankar, som i pratbubblan.

Att känna sig annorlunda kan ibland vara en bra sak och andra kan tycka att det är häftigt. Men ibland kan det kännas jobbigt, ensamt och svårt. När någon ensam är det viktigt att de som redan har kompisar bjuder in den som är ensam i gemenskapen.

Ofta är människor mer lika varandra än vad vi kanske tror. Alla vet hur det är att längta eller känna sig glad, pirrig, arg, ledsen, trött eller rädd. Eller något annat. Känslor kan komma av många olika anledningar. En del pratar om känslorna, andra låtsas inte om dem. Men oavsett så är du sällan så ensam om dina tankar. Ofta är det många som känner och tänker ungefär som du.

Det kan vara spännande med vänner som är annorlunda än en själv. Vad tänker du om att känna sig annorlunda? Eller om att vara vän med någon som inte liknar dig själv?

Nu är det dags att gå på jakt efter två som inte är så lika varandra, men kan vara vänner ändå!

Sökord: Pojke

- Gå till söksida två, leta efter en bild med två personer, den ena har röda kläder.

Erik Werenskiold – Solstrimma

Den här målningen är gjord av en norsk konstnär som hette Erik Werenskiold. När en konstnär målar med oljefärg gör den ofta det på något som kallas för en "duk". Det är speciellt tyg, ofta av lin eller bomull, som är uppspänt på en träram. Det kan ta lång tid för oljefärgen att torka. Ibland tar det en månad! Antingen kan konstnären lägga på färg många gånger, och låta den torka mellan varje gång. Eller så kan hen måla allt på en gång, och sedan låta färgen torka, det kallas att måla "alla prima".

I den här målningen har konstnären målat två barn som sitter ute i gräset. Det är antagligen sommar eller vår för det växer blommor. Barnet i röd klänning sträcker fram en liten bukett med blåklockor till det äldre barnet som halvliggert bredvid. Han har hatt och bruna, lite slitna, lagade kläder och ser allvarlig och fundersam ut. Vad tror du de säger till varandra? Är de kompisar? Eller har de nyss träffats? Hur är det för dig när du träffar personer första gången? Vissa blir blyga, andra inte. Blir är du blyg?

Nu söker vi efter någon som kanske är blyg, men i så fall måste dölja det, för den står på scen!

Sökord: Dansös

- Välj bilden den första bilden.

Edgar Degas – Studie för klädd dansös

Nu har du hittat en skulptur som föreställer en dansös. Den är gjord av en konstnär som hette Edgar Degas och som föddes i Frankrike i början på 1800-talet. Skulpturen är gjord i brons och den är en studie för en större skulptur. En studie är som en skiss som konstnären gör först, för att prova fram hur det färdiga, slutgiltiga, konstverket ska se ut. Den större skulpturen som Degas gjorde sedan, hade riktiga danskläder på sig. Att sätta kläder på en skulptur var jätteovanligt och sågs som lite konstigt på den här tiden. När Edgar Degas gjorde studien hade han en fjortonårig dansös som stod modell för honom. Många barn arbetade på den här tiden. I Sverige var det inte ovanligt att barn fick arbeta tio timmer eller mer varje dag. Flickan som stod modell för Degas kanske hade dans som sitt arbete, det är inte säkert att det var en hobby.

Idag är det förbjudet i Sverige att låta barn arbeta. Enligt lag ska de gå i skolan och ha tid att leka med sina vänner!

Har du någon hobby eller något speciellt fritidsintresse? Kanske finns det någon som det är extra roligt att umgås med eftersom ni delar samma intressen? När du och en kompis har samma hobby kan det vara lätt att hitta saker att prata om, eftersom ni kanske tycker samma saker är spännande.

Nästa verk är gjort av en konstnär som beundrade Edgar Degas konst!

Sökord: Guldåldern

Magnus Enckell – Studie till "Guldåldern"

Konstnären som har gjort den här målningen heter Magnus Enckell, han föddes i Finland för ungefär 150 år sedan. Magnus Enckell beundrade Edgar Degas, som du precis läst om, väldigt mycket. I den här målningen ser du två kompisar som är ute och badar. Solen skiner. Den ena sitter med ryggen mot oss och den andra ligger på rygg med händerna uppsträckta i luften. Båda är nakna. De verkar inte vara blyga för varandra, utan helt avslappnade. Med riktigt bra kompisar går det ofta att vara sig själv. De bästa vännerna är de som tycker om dig precis som du är. Även fast du kanske blir sur när du är hungrig eller inte vill låna ut vissa saker. Vad tycker du är viktigt hos en bra kompis?

Det är inte alla vänner som går att vara avslappad med. Med en del kompisar kan det istället kännas som att du måste vara på ett speciellt sätt för att passa in och bli omtyckt. Människor kan bete sig olika med olika personer, lite som att vi spelar olika roller i teater. Hur är du i din familj, och hur är du i skolan? Skulle du säga att det är skillnad?

I nästa verk ser vi en person som ser ut att sitta ensam, och inte behöver spela en roll inför andra

Sökord: Vind

- Välj målningen med en person, som inte har någon huvudbonad!

Margareta Vind – Helene Schjerfbeck

Här sitter en person i rosa överdel och ser fundersam ut, alldeles för sig själv. Hon heter Margareta Vind, och målades av konstnären Helene Schjerfbeck 1934. Schjerfbäck föddes i en finlandssvensk familj i Helsingfors i Finland 1862. När Helene var fyra år gammal ramlade hon i en trappa och skadade sin höft. Skadan var allvarlig, men familjen var fattig och hade inte råd att gå till läkaren, så den läkte dåligt. Helene Schjerfbeck haltade hela livet efter det. När hon var elva år blev hon antagen vid Finska föreningens ritskola. Hon var mycket duktig och fick stipendier. För de pengarna kunde hon resa. Hon åkte bland annat till Paris, Rom, Florens, Wien och St Petersburg för att utbilda sig, måla och titta på andra konstnärers konst. Helene Schjerfbeck är kanske mest berömd för sina porträtt. De innehåller inte så många detaljer, men är ofta mycket uttrycksfulla. Flera av porträtten målade hon när hon var omkring 80 år gammal!

Personen i målningen sitter ensam. Tror du att det känns tråkigt? Eller är det lite skönt? Ibland kan det vara ganska trevligt att vara för sig själv, och vara sin egen vän. Är du kompis med dig själv? Vad tycker du om att göra när du är själv? Med sig själv behöver en aldrig låtsas. Det kan kännas bra.

De flesta har saker som de både gillar och inte gillar med sig själva. Du kanske tycker att du är snäll, eller rolig eller bra på fotboll. Andra är duktiga på matte eller på att laga mat. Eller på att vara en bra vän! Vad tycker du om med dig själv?

Avslutning

Nu har du hittat massor av kompisar i konsten! Bra jobbat! Nästa gång du tittar på en målning, en skulptur, eller en illustration i en bok kanske du hittar dem där igen; de glada, de blyga eller de arga vännerna. De som varit kompisar alltid, eller de som knappt, men kanske snart, har lärt känna varandra.

Om du vill så kan du rita eller måla en bild av en person som är viktig för dig. Det kan vara en mormor, en farfar, en förälder, ett syskon eller en kompis. Dig själv eller någon annan! Förknippa du personen med någon färg? Vad är viktigt i er relation? Om du vill, rita eller måla in det i ditt konstverk!